

Dat een kunstenaar over zijn kunst moet nadenken, zoals Johannes van Bree in 1847 meende, spreekt voor zich. Een regering die over kunst nadent is vandaag de dag niet vanzelfsprekend. Als het aan de huidige regering ligt bestaat het Nederlands Muziek Instituut binnenkort niet meer, en hebt u vanaf 1 januari 2013 geen toegang meer tot de rijke componistenarchieven die als bron voor deze serie dienen.

AUTEUR MARGARET KRILL

JOHANNES BERNARDUS VAN BREE (1801-1857)

'Een kunstenaar behoort over zijn kunst na te denken'

Johannes van Bree was als musicus praktisch autodidact. Van zijn vader, die muziekleraar was, kreeg hij weliswaar korte tijd vioolles maar hij leerde zichzelf pianospelen. Ook componeren deed hij in eerste instantie op gevoel. Pas veel later nam hij harmonie- en compositielessen bij Johan Bertelman. Het gezin Van Bree verhuisde in 1812 van Amsterdam naar Leeuwarden. Van Bree's vader had daar een aanstelling gekregen als 'muziekmeester', een functie die bestond uit het geven van muziek- en dansles en het stemmen van piano's. Om de inkomsten van het gezin te vermeerderen hielp Johannes hem al gauw. Op zijn veertiende kreeg hij een aanstelling als huisleraar bij een baron, aan wiens kinderen hij les gaf. Na drie jaar nam hij ontslag, en een jaar later ging het gezin terug naar Amsterdam.

Dat Johannes een groot viooltalent moet zijn geweest blijkt uit het feit dat hij in Amsterdam direct aangenomen werd als aanvoerder van de tweede violen bij de Franse Schouwburg en bij het orkest van Felix Meritis; bij dit laatste werd hij kort daarop plaatsvervangend concertmeester. Van Bree maakte tot 1828 ook furore als reizend virtuoos. Daarna gooide hij – wellicht vanwege zijn broze gezondheid – het roer om en werd hij actief als leraar, dirigent en componist. In de kleine twintig jaar die volgden bekleedde hij de belangrijkste muzikale functies in Amsterdam. Toch moest hij noodgedwongen veel piano- en viool leerlingen aannemen, en dat waren niet altijd de meest talentvolle.

CAECILIACONCERTEN

Na het stoppen met zijn solocarrière richtte Van Bree in 1828 een zangvereniging op. Twee jaar later volgde hij C.A. Fodor op als dirigent bij Felix Meritis. Hoewel dit orkest uit amateurs bestond en nauwelijks repeteerde, wist hij het toch tot een van de beste orkesten van Nederland te maken. Zijn eigen koor fuseerde in 1836 met het nieuwe koor van de Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst in Amsterdam. Ook werd hij

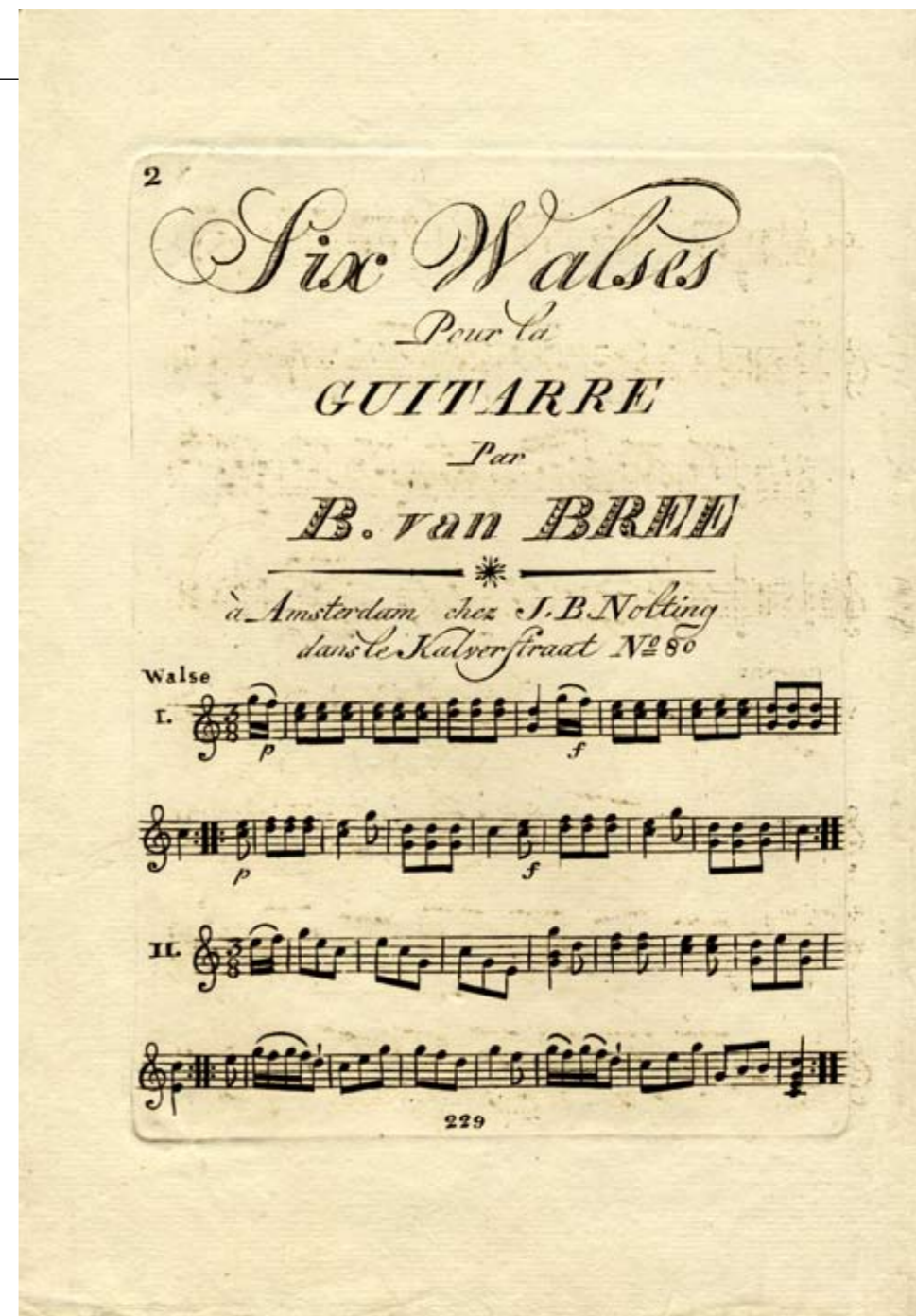
dirigent van het koor van de Mozes en Aäronkerk, dat destijds gezien werd als het beste koor van Amsterdam. Dit koor inspireerde hem tot het schrijven van vele religieuze werken.

Toch gaf hij het vioolspelen niet helemaal op. In 1838 formeerde hij een strijkkwartet onder de naam 'Amsterdamsche quartetvereniging', waarvan hij primarius werd. In 1841 ontstond de Maatschappij Caecilia – het eerste beroepsorkest van Nederland – dat slechts twee concerten per jaar gaf. Deze zogenoemde Caeciliaconcerten werden een begrip in Nederland. Het dirigentschap bij dit orkest gaf Van Bree de mogelijkheid om invloed uit te oefenen op de programmering. Hij beijverde zich om het 'grabbeltonprincipe' overboord te gooien; in plaats daarvan zette hij voornamelijk ouvertures en symfonieën van Mozart, Weber, Mendelssohn en Beethoven op het programma. Werken die toen nauwelijks in de concertzaal te horen waren.

Muzikaal Nederland was trots op Van Bree en zijn composities. Hij kreeg meerdere onderscheidingen en erelidmaatschappen, waaronder in 1842 de Orde van de Nederlandse Leeuw. De laatste jaren van zijn leven was hij vooral actief als bestuurder en als leraar aan de Toonkunstmuziekschool in Amsterdam, waar hij viool-, piano-, zang- en theorieles gaf. Toen zijn gezondheid het af liet weten en hij zijn werk aan de muziekschool stopzette, holde de kwaliteit daar achteruit. Na zijn dood liet Van Bree zijn gezin in armoede achter. Al het harde werken had hem financieel weinig opgeleverd.

WALSJES VOOR GITAAR

Van Bree componeerde zo'n 200 werken, in bijna alle genres. Voor deze bijdrage is gekozen voor een jeugdwerk: *Six Walses pour la Guitare*, die rond 1818 werden uitgegeven. Het zijn simpele maar toch aparte werkjes, omdat het niet om zes maar om vier walsen gaat, aangevuld met twee Ecosaises. Deze dansen in een Schotse stijl in 2/4 maat waren eind 18e begin 19e eeuw erg populair.

Six Walses
pour la Guitarre
J.B. van Bree
(1801-1857)

Walse
I.

COLLECTIE NMI

Nederlands Muziek Instituut

STEUN HET NMI

Steun de Nederlandse muziek en word donateur van de Stichting Vrienden Nederlandse Muziek, waarmee het NMI samenwerkt. Ga naar www.vrienden-nederlandsemuziek.nl en meld u aan.

Download
partituur

Op de websites van Akkoord Magazine en het NMI kan de partituur gedownload worden.
www.akkoordmagazine.nl
www.nederlandsmuziekinstituut.nl